
IKUSKIZUNAK

BEGOÑA DEL TESO

CANNES, MATXINADARAKO DEIA ZABALDUTA

Lerro hauek irakurri orduko, Kosta Urdineko zinemaldiaren urrezko palmorria zeinek eskuratu zuen ederki asko dakizue. Quentin Tarantinok kendu zien maltzur, axeri, iruzurti, ganberro, garaikurra Kieslowski, Kiarostami, Egoyam eta beste hainbeste maisu ukaezini. «Pulp Fiction» zuen izena «Reservoir dogs» saio basaren egileak aurkezturiko lan asaldagarriak. Joandako garaietako tebeo eta nobela beltz merkeak ditu oinarri, zutabe, inspirazio-iturri. Zinemaldietara inoiz hurbildu ez diren zeluloidezko puska ia debaldekoetatik atera du lehengai orain Estatu Batuetako zine gangsterrik preziatuena den horrek.

Burlati, kaskagor, setatsu darabil zinema-gidoiak idazten hoberenatarikoa, libreenetarikoa den 30 urteko Californiako seme honek. Arau guztiak ditu buruan. Pantailaren legedia buruz daki. Antzinako Hollywood miatu du lotsagabe eta hor, lozortan, zetzan jakinduria lapurtu ere. Gero, «Pulp Fiction»en egituran dauden hiru istorioak eraikitzeke, pikutara, antzarrak perratzera bidali ditu irudizko gida eta agindu guztiak. Baina, halere, hortxe diraute. Mozorroturik, ikuslearekin kuku-mikuka.

Kontu bera gertatzen da fotogrametara trumilka, zalapartari, jostari, tiroka eta musuka erortzen diren pertsonaiekin. Gezurrezkoak dirudite inkluo hain baitira neurrigabekoak. Apurka-apurka, ordea, haurtzaro eta gazte garaietan ikusi genituen hainbat eta hainbat zeluloidezko kideren oinordekoak direla konturatzen gara zoraturik.

Horrela kontaturik, badirudi «Pulp Fiction» zinema-munduan dabilten jakintsu guztiek onartzeko modukoa dela. Ez pentsa. Quentin Tarantino bihurriak Cannes-en sortarazi zuen kalapitak, atralakak, zirriparrak parekorik ez du izan azken

urteotan. Zinemaren gardentasun eta garbitasunaren giltza bide duten horiek biraoka, maldiziotan hasi ziren filmea bukatu baino askoz lehenagotik. *Faszista* deitu zioten kontent asko. Indarkeriaren aldekoa zela aurkitu zuten urguiluz. Arrazista ere. Kaskotik egina zegoela baieztatu zuten Cannes-eko terrazetan.... Irabazlea zela jakin bezain fite....hura desastrea, horiek aieneak horiek; haiek txistuak haiek!.

«Pulp Fiction»ek bitan banandu zuen Cannes-a goazen jendilaje gurea. Bi talde. Inoiz, sekula santan pakerik sinatuko ez duten bi armada. Gudu zelai batean, jada bueltatzekorik ez duen zinema baten defendatzaileak. Aurrez aurre, parean berriz, zain, mendearen bueltan esperoan den zeluloidearen zaleak. Atzerantz pausorik ez dute emango batzuek. Etorkizunari diote beldur, errezelo besteek.

«Pulp Fiction»ek izan behar zuen gerra honen arrazoi eta funtsa. «Pulp Fiction»ek izan behar zuen, hankaz gora jartzen baitu ezaguna dugun zinema. «Pulp Fiction»ek zapuztu, txikitu, deseuztatu egin du askoren segurantza. Gaur eta biharko zinemaren ordezkari honek jada ez ditu erabiltzen orain arteko jakintsuek menperatzen zituzten zeluloide gakoak. Norabidea galdu dute zenbaitzuk. Eta haserre daude. Eta minez daude. Eta Tarantino burlaka. Eta gu barrezka. Guri gustatzen zaigu eta bihurrikeria eder eta azkarra den filmetxoak. Egia harroputza dela. Egia ezeri ez diola begirunerik. Egia akatsak badi-tuela. Baina egia ere rocka duela atsegin, komikia kide, marrazki bizidunak lagun eta inork 70eko hamarkadan maite ez zituen pelikulak ametsetarako eredu. Horrexegatik, banderak zabalik, txispaz armaturik borroka egingo dugu Tarantino ren alde. Gutariko bat baita. Ikasteko asko duelako. Baina, zin dagizuet, ikasi ahala, datorren zinemaren giltza erakutsiko digu.

Cannes aurtengoa ausart atera da plazara. Aspaldian urratu zuen xendari ekin dio berriro. Duela urte batzuk, David Lynch atera zuen plazara eta koroaz hornitu. David Lynch-en «Corazón salvaje» hark ere jendea biziki asaldatu, aztoratu, haserretu zuen. Cannes-ek bedeinkatu zituen Coen anaiak. Eta Abel Ferrara arriskutsu hori. Eta Steven Soederberg-en «Sexo, men-

tiras eta video» kiskil hura. Gazte ausartak ditu gogoko Mediterraneoari so dagoen hiri honek. Noizbehinka, urreez estaltzen du jende klasiko, esaneko eta menpekoa («Pelle el Conquistador» sortu zuen Billie August, kasu) baina hori ez da, prexiko, Cannes-i dagokion ez zeregina ez lilura. Berlin dugu intelektuala. Venezia da amoranteez inguraturiko andre zinezale ederto zimeldua. Cannes-ek izan behar du, aberats eta luxuzkoa den heinean, gazte axeri hauen lagun ahaltsua.

Besterik ez al zen ba La Rivieran gertatu? Beste izenbururik ez al zen gogoratzeko modukorik? Bai, izan baziren. Maisu helduek hor ziharduten dotore. Zein Kieslowskik zein Zhang Yimouk. Nanni Morettik errepasso benetakoa eman zien zinema, bizitza eta Italiari berari ikusgarria bezain ikusi beharrekoa den «Caro diario»n. Zeluloideko haize-bolada freskoak somatu ziren Zelanda Berri eta Australiatik etorriak. Txinaren tristorak abegi ezinbestekoa aurkitu du pantailan. Estatu Batuetako zinegile berriek gehiegi luzatzen diote begirada aspaldiko zinema europarrari. Baina horren trukean, neskek, inongo, edonongo neskek, fuerte, gogor eta sendo dihardute kamararekin.

Cannes. 47. aldiz, oraindik errege; oraingoan ere, matxino eta odolbizia. Cannes, dotore eta bihurria.□

HEMENGOAK DIRA, HAN EGINGO DUTE LAN

Madrilgo Kultura Ministraritzatik jaso dute zenbaitzuk hainbat milioi. Estatu Batuetatik entzun dute besteek dei urruna. Frantziako ekoizleekin lan egingo dute besteek. Ez dira gurean jarango baina hemegoak dira. Guk badakigu hori. Madrigoek badakite hori. Ez dakiten bakarrak Bitorixan daude lasai asko. Bai pena, bai tristura.

Julio Medem «Mari y la tierra» izenburua izango duen lanaren prestaketan dabil Madrilen. Espainako aktorerik famatuenekin jarduteko aukera du. Sogepaq izeneko ekoiztetxeak ez dizkio, inoiz, eskubide horiek ukatu. Julioaren «Vacas» eta «La ardilla roja» ikusi ditu Ameriketako ekoizlerik askeenetarikoa

den Stuart Giler-ek. Harremanetan hasteko prest dagoela esan dio Donostiako Puerto kalean bizi den zine ameslariari.

Alex de la Iglesia, «Acción mutante» eskaini zigun tipo galbidetsua ezagutu berri du Coppola, Demme, Scorsese edo Jack Nicholson ikasle izan zituen Roger Corman aztiak. Alexen bigarren saio terrorrezkoan —hots «El día de la bestia»n— interes handia erakutsi zuen Donostian izan zen une garrantzitsuan.

Juanma Bajo Ulloa Pedro Costa zinema-egile/ saltzaile/eroslearekin dabil tratutan. Herioa, krimenak eta mendekua biltzen dituen sail bati ekiteko prest dago.

Arantxa Lazkanok presarik ez du. Ilusioa bai, ordea. Gidoi baten ardatzean dabil endredaturik. Enrique Urbizuk ez du eten bere laneko martxa. Montxo Armendarizek segituan hartuko duela kamara esan du eta Ana Díezek badu betebeharrak zeluloidezkoa Igeldo ekoiztetxean.

Hemengoak dira. Inork ez die «labela» erregalatu. Hemengoak dira. Baina han egingo dute lan. Eta gu, poz tristatuan. Eta Siberia-Gasteizko jaun txit gorenek lotsaz itota izan behar.□

ANTZESLAN BAKO ANTZOKIAK

Zaharrak berri eta berriak erdi-ustel antzerki munduan. Partitu ziren Eusko Jaurlaritzaren diru-laguntza eskasak. Lortu zutenak, erdi kontent. Eskuratu ez zutenak, jenio txarrez. Azpeitiko Topaketek zenbait talde aukeratu zuten elkarrekin zeozer aurrera, plazara, tauletara atera ahal izateko... Ahaleginak badira. Hainbat neska bizi-bizi, Goenaga edo Gabarain esaterako, eskarmentu handiko Ramón Bare a rekin bildu dira bromatarako baina intentzio serioekin.

Asmoak bai baina antzokiak urrun, huts eta ezin lorturik. Ez da polita antzerkiaren egoera gurean. Halere, badago belaunaldi berri bat tauletan salto noiz egiteko zain. Gipuzkoako eskoletako ikasleak bi astez aritu ziren Donostiako Antzoki Zaharrean. Hura estiloa, hura! Etorkizuna nolakoakin ez zekiten. Horrexegatik algara eta txaloz ziren aktore eta ikusleak.□

UDAKO EKAITZAK 625 LERROETAN

Iritsi zaigu uda. Ailegatu zaigu udari dagokion programazio merkealdietakoa. Heldu dira uda-gauetako ekaitz deliziosoa. Horiei esker, maiz, sarri, askotan, usu, Tele 5, A3, TVE eta ETBko sei-hun eta hogeita bost lerroak mendi eta antenen gainean katramilatzen dira. Ondorioz, gure pantaila txikitxoetan, elur grisa baino ez dago ikusgai. Jainkoak ala Deabruak bedeinka ditzala udako enbata mesedegarri horiek! □

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

EUSKALGINTZAREN BERREGITURAKETA

94/95 ikasturtea mugarri suerta daiteke eta suertatu beharko luke euskalgintzan.

«Berregituraketa» eta «hitzarmena» hitzak behin baino gehiagotan entzun eta erabili ditugu aspaldion. Biak uztartu eta euskalgintzari indarberrituz ekitea lortzen badugu 2000. urtera egoera kualitatiboki desberdin batean hel gaitzkeela derizkiot.

Hori baieztatzeke zantzuak ugariak izan dira hilabeteotan. Nagusiena Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailean antzeman den estrategi aldaketa, euskalgintzaren eta mundu politikoa-ren adostasun zabala lortu duena.

Hilabete gutxitan aurrerapauso nabarmenak ezagutu ditugu. Kultura Sailetik UEMA, Egunkaria, Bertan edo AEKrekiko zabaldu diren komunikazio-kanal berriek urtetan itxita egon den atea zabaltzeko asmoa dagoela adierazten dute.

Guzti honek euskalgintzaren berregituraketa sakon baten atarian jartzen gaitu eta berregituraketa alor garrantzitsue-